

TRƯỜNG THCS PHAN CÔNG HÓN
TỔ NGŨ VĂN

MÔN NGŨ VĂN, KHỐI 8

BÀI 7: YÊU THƯƠNG VÀ HI VỌNG

(TRUYỆN)

I. Giới thiệu tri thức ngữ văn

Bên cạnh *cốt truyện*, *nhân vật*, *người kể chuyện*, *lời kể*, thể loại truyện còn có những yếu tố quan trọng như:

+ **Nhân vật chính:** Là nhân vật quan trọng nhất của truyện, có những hành động, quyết định tác động đến cốt truyện và diễn tiến các sự kiện trong truyện, thể hiện rõ nhất tư tưởng, chủ đề truyện.

+ **Chi tiết tiêu biểu:** Là những chi tiết chọn lọc, có giá trị biểu đạt và thẩm mỹ vượt trội trong truyện

+ **Tư tưởng của tác phẩm văn học:** Là sự nhận thức, lý giải và thái độ của tác giả đối với toàn bộ nội dung tác phẩm cũng như vấn đề cuộc sống mà con người đặt ra trong tác phẩm.

VĂN BẢN 1

Bông chanh đỏ

-Đỗ Chu-

II. Trải nghiệm cùng văn bản

1. Đọc văn bản

- Đọc phân vai (người dẫn chuyện, Hiền, Hoài)
- Chú ý sử dụng chiến lược đọc tưởng tượng- dự đoán- suy luận- liên hệ

2. Tìm hiểu chung

a. Tác giả

- Tên thật là Chu Bá Bình
- Sinh năm 1944 tại Bắc Giang.
- Các tác phẩm của ông rất **giàu chất thơ**

- **Tác phẩm tiêu biểu:** Hương cỏ mật (1963), Phù sa (1966), Gió qua thung lũng (1971), Chuyện mùa hạ (2010)...

b. Tác phẩm

- **Xuất xứ:** Văn bản trên được trích từ phần 1, 2, 3 trong tập truyện cùng tên của tác giả Đỗ Chu.

- **Thể loại:** truyện ngắn.

III. Suy ngẫm và phản hồi

1. Nội dung bao quát, đề tài, chủ đề

* **Nội dung bao quát:** Truyện Bồng chanh đỏ kể về hai anh em chú bé Hoài vốn yêu thích loài chim bồng chanh đỏ ở đầm nước quê hương nên đã tìm cách bắt chúng về nuôi. Vừa bắt xong, hai anh em quyết định trả chú chim về lại tổ để vợ chồng chú có cuộc sống tự do.

* **Đề tài:** Kỷ niệm thơ ấu của hai anh em và loài chim bồng chanh đỏ

* **Chủ đề:** Tình thương yêu và sự tôn trọng quyền tự do, quyền sống đối với loài vật

Căn cứ xác định chủ đề

- **Sự kiện:** Phát hiện chim bồng chanh → đi bắt chim → trả chim về tổ → lên đi bắt chim một mình → mong cuộc sống yên ổn cho gia đình bồng chanh.

- **Nhân vật và mối quan hệ với hoàn cảnh, NV khác:** Nhân vật Hoài trong mối quan hệ với làng quê, với đầm sen (nơi sinh sống của bồng chanh), với anh trai (truyền cho cậu niềm say mê với loài chim quý) và những người xung quanh (say mê chim bồng chanh).

- **Chi tiết và mối quan hệ giữa các chi tiết:** Nhan đề và mối quan hệ với các chi tiết như: phát hiện ra chim, đi bắt chim, háo hức vì bắt được chim quý, thả chim và thái độ, cách ứng xử của các nhân vật sau khi nhận thức được vấn đề

- **Điểm nhìn, ngôi kể, cách kể chuyện**

+ Điểm nhìn: Nhân vật Hoài

+ Ngôi kể: ngôi thứ nhất → cách nhìn chủ quan

+ Cách kể chuyện: trong sáng, chân thực, giàu cảm xúc

2. Nhân vật

Chi tiết miêu tả nhân vật Hoài

*** Khi vợ chồng bông chanh đỏ mới đến ở đầm nước**

- Hành động: Ngày nào cũng ra đầm nước ngắm nhìn.

- Tình cảm: Say mê vẻ đẹp của bông chanh đỏ

- Suy nghĩ: Bông chanh đỏ là giống chim quý

*** Khi đi bắt chim bông chanh đỏ với anh Hiền trong đêm**

- Hành động

+ Sẵn sàng lội xuống bùn.

+ Thò tay vào tổ bắt chim

+ Vuốt ve chú chim khi bắt được nó.

- Tình cảm

+ Hồi hộp, lo lắng khi tham gia bắt chim

+ Tức giận anh Hiền vì thả chim bông chanh về lại tổ.

- Suy nghĩ: Đi bắt chim quý để được sở hữu chúng

*** Khi ra đầm nước một mình sau sự kiện anh Hiền trả chim về tổ cũ**

- Hành động: Lén anh Hiền đi bắt chim bông chanh một mình.
- Tình cảm
 - + Hào hứng với kế hoạch riêng (đi bắt chim một mình để khoe với lũ bạn).
 - + Thương chim bông chanh vì phải sơ tán khỏi tổ.
- Suy nghĩ: Có thể quay trở lại bắt chim bông chanh đỏ.

Nhận xét (về sự chuyển biến của Hoài)

- **Nhận thức:** mong muốn sở hữu giống chim quý → tôn trọng cuộc sống tự do của chúng.
- **Tình cảm:** tình yêu ích kỉ → vị tha, lo lắng, mong muốn điều tốt đẹp đến với chim bông chanh đỏ

3. Chi tiết tiêu biểu

- * Anh Hiền trả lại chim bông chanh vào tổ sau khi bắt được.
 - Thể hiện tính cách chín chắn của nhân vật, nhận thức được sự sai trái của hành động bắt chim.
 - Chi tiết gây nên thái độ chống đối ngầm của Hoài, thúc đẩy sự kiện Hoài một mình đi bắt chim bông chanh.
- * Anh Hiền ngăn Hoài bắt lại chim bông chanh lần hai.
 - Chi tiết cho thấy lòng nhân hậu, biết nhận sai của chú bé Hoài.
 - Chi tiết hoá giải mâu thuẫn giữa hai anh em Hiền – Hoài.
- * Hoài thâm trò chuyện cùng với chim bông chanh sau khi biết chúng phải bỏ tổ mà đi.

- Chi tiết thể hiện tình yêu thương của Hoài dành cho chim bông chanh.
- Chi tiết cũng chứa đựng niềm hi vọng. Hi vọng chim bông chanh về lại tổ cũ, với cuộc sống ấm êm để hai anh em không còn ân hận vì trót phá tổ của chúng.

4. Cách nhìn cuộc sống, con người của tác giả

*** Giống nhau**

- Về tình cảm: Điều yêu mến chim bông chanh đỏ.
- Về suy nghĩ: Điều có ý định ban đầu là bằng mọi cách phải sở hữu được loài chim quý này.

*** Khác nhau**

- Về suy nghĩ:

Nhân vật Hiền

- + Chín chắn, chắc chắn và ý thức về việc tôn trọng quyền tự do của chim bông chanh
- + Luôn băn khoăn về việc không biết vợ chồng bông chanh có quay trở về tổ cũ hay không?

***Nhân vật Hoài**

- + Trẻ con, bướng bỉnh khi anh Hiền trả chim bông chanh về tổ.
- + Có kế hoạch bắt chim bông chanh lại để khoe với bạn bè
- + Nhận ra sai lầm khi anh Hiền phân tích lí do không nên bắt chim về nhà nuôi.

- Về hành động:

Nhân vật Hiền

- + Trả lại bông chanh về tổ ngay sau khi bắt được

- + Quyết liệt trong việc ngăn cản Hoài bắt chim bông chanh lần 2.
- + Thả hết các loài chim từng nuôi nhốt trước khi lên đường nhập ngũ.
- ➔ Hành động dứt khoát, cương quyết với sự yêu thương và bảo vệ loài vật.

Nhân vật Hoài

- + Hằng hái đi bắt chim với anh
- + Không chấp nhận việc anh Hiền trả lại tự do cho chim nên đã một mình đi bắt lại....
- ➔ Hành động thiếu suy nghĩ nhưng biết sửa sai

*** Nhận xét về cách nhìn cuộc sống, con người của nhà văn**

Cái nhìn nhân ái, đôn hậu, đề cao tình yêu thương, vị tha (biết nghĩ cho người khác) và thái độ tôn trọng quyền tự do của mọi người, mọi sinh vật sống.

VI. Tổng kết

1. Nghệ thuật

- Sử dụng ngôn từ giản dị, thân thuộc
- Sự kết hợp giữa ngôi kể, điểm nhìn và cách kể chuyện giàu cảm xúc

2. Nội dung

- Truyện kể về tình yêu của hai anh em dành cho loài chim bông chanh. Từ đó thể hiện sự gắn bó của thiên nhiên, con người, loài vật
- Thông điệp: bảo vệ các loài động vật

.....

Văn bản 2
BỐ CỦA XI-MÔNG

Guyđơ Mô-pa-xăng

I. Trải nghiệm cùng văn bản

1. Đọc văn bản

- Đọc phân vai: (người dẫn truyện, chú bé Xi-mông, bác Phi-líp, chị Blăng-sốt).
- Chú ý chiến lược đọc Suy luận

2. Tìm hiểu chung

a. Tác giả

- Guyđơ Mô-pa-xăng (1850- 1893)
- Là nhà văn hiện thực **Pháp**
- Nổi tiếng trong lĩnh vực **truyện ngắn**
- Tác phẩm của ông thường phản ánh sâu sắc nhiều phương diện của xã hội Pháp nửa cuối thế kỉ XIX
- **Một số sáng tác tiêu biểu:** *Viên mỡ bò, Bố của Xi-mông, Một cuộc đời, Ông bạn đẹp, Mạnh hơn cái chết....*

b. Tác phẩm

- **Xuất xứ:** in trong “Tuyển tập truyện ngắn Pháp thế kỉ XIX”, nhiều tác giả, Lê Hồng Sâm dịch, NXB Đại học Tổng hợp, 1986
- **Thể loại:** truyện ngắn
- **PTBD:** tự sự kết hợp miêu tả, biểu cảm

II. Suy ngẫm và phản hồi

1. Đề tài và chủ đề

- **Đề tài:** Tác phẩm viết về những đứa trẻ không có bố, bất hạnh, đáng thương.

* **Chủ đề:** tình yêu thương, sự thấu hiểu, đồng cảm với những người thiệt thòi hoặc mắc sai lầm

Căn cứ xác định chủ đề

- **Sự kiện:** Xi-mông bị bắt nạt vì không có bố – nhận bác Phi-líp làm bố – kết nối mối quan hệ với bác Phi-líp – bác Phi-líp cầu hôn mẹ của Xi-mông.

- **Nhân vật và mối quan hệ với hoàn cảnh, NV khác:** Chú bé Xi-mông có mối quan hệ với trường học, với đám bạn học ở trường; mối quan hệ giữa Xi-mông với mẹ, với bác Phi-líp

- **Chi tiết và mối quan hệ giữa các chi tiết:** Gặp bác Phi-líp, đề nghị bác Phi-líp làm bố; bị bạn bè trêu chọc vì bác Phi-líp không phải là ông bố đích thực; bác Phi-líp cầu hôn mẹ của Xi-mông để chính thức làm bố của em; sự tương phản giữa cái nhìn của người dân trong vùng, các bạn học với mẹ con Xi-mông và thái độ, cách ứng xử của bác Phi-líp

- **Điểm nhìn, ngôi kể, cách kể chuyện:** Người kể chuyện ngôi thứ ba → sự khách quan cho câu chuyện, cách kể: mọi sự kiện xoay quanh bé Xi-mông và khao khát có bố của em.

2. Nhân vật và các chi tiết tiêu biểu

– Bảng so sánh các lần bác Phi-líp nhận lời làm bố của Xi-mông:

Yếu tố so sánh	Lần đầu	{Những} lần khác
Bối cảnh	Ở nhà Xi-mông, sau	Ở nhà Xi-mông, ba tháng sau khi

	khi em có ý định ra bờ sông tự vẫn, được bác Phi-líp dắt về nhà.	em nhận bác Phi-líp làm bố và tình cảm của hai người trở nên thân thiết.
Người đưa ra đề nghị	Xi-mông	Bác Phi-líp
Câu nói của bác Phi-líp khi nhận lời	Có chứ, bác muốn chứ	Nói với các bạn học của con rằng bố con là Phi-líp Rê-mi, bác thợ rèn, và bố sẽ kéo tai tất cả những đứa nào bắt nạt con.
Phản ứng của chị Blăng-sốt	Đau đớn, tủi hổ.	Thẹn thùng, im lặng nhưng vẫn đáp lại nụ hôn của bác.
Câu thông báo của Xi-mông với các bạn học	Bố tao ấy à, bố tao tên là Phi-líp.	Bố tớ là Phi-líp, bác thợ rèn, và bố tớ hứa sẽ kéo tai tất cả những đứa nào bắt nạt tớ.
Phản ứng của các bạn học	Tiếp tục cười nhạo Xi-mông	Công nhận bác Phi-líp là một ông bố khiến cho con mình rất tự hào.

- Tác dụng của việc lặp lại chi tiết bác Phi-líp nhận lời làm bố của Xi-mông:

- + Thể hiện sự tốt bụng, giàu lòng yêu thương và khao khát hạnh phúc gia đình của bác Phi-líp.
- + Thể hiện ước mong hạnh phúc, quyền tôn trọng, yêu thương của những người phụ nữ lỡ lầm như chị Blăng-sốt.

3. Cách nhìn nhận về cuộc sống, con người của tác giả

- Cách nhìn của người dân trong vùng: hà khắc, định kiến, phân biệt đối xử.

– Cách nhìn của tác giả: cái nhìn thấu hiểu, yêu thương, nhân văn, khác với cái nhìn nặng nề của xã hội đương thời.

→ Cái nhìn của tác giả gợi cho chúng ta những suy nghĩ sâu sắc về lòng yêu thương con người

+ Lòng yêu thương cần đi liền với thái độ đồng cảm, thấu hiểu cảnh ngộ của mỗi người

+ Lòng yêu thương sẽ xóa đi mọi định kiến, giúp chúng ta đối xử với nhau nhân văn hơn, biết ghi nhận giá trị của người khác

+ Lòng yêu thương cũng đem đến niềm hi vọng, niềm tin vào những điều đẹp đẽ, về sự đổi thay, tiến bộ trong cuộc sống.

4. Thông điệp của văn bản

– Ai cũng có thể mắc sai lầm, cần cảm thông, thấu hiểu với những sai lầm đó.

– Ai cũng có quyền được sống trong yêu thương và hạnh phúc.

– Cần mở lòng để chia sẻ, bảo vệ những con người yếu thế, chịu nhiều thiệt thòi.

III. Tổng kết

1. Nghệ thuật

- Miêu tả tâm lí nhân vật tinh tế: lời nói, cử chỉ

- Đối thoại sinh động, chân thực

- Diễn biến bất ngờ, hợp lí

2. Nội dung

- Nhắc nhở về lòng yêu thương bạn bè và tình yêu thương con người

- Thông cảm, sẻ chia với nỗi đau, lầm lỡ của người khác

.....